هەلوێستی هەردوو شێخی ئێسلام
(ابن تیمیه ومحمدی کوری عبدالوهاب)
لەسەر

تەکفیری معین

ڕاڤەکردنی
مامۆستا کامەران کەریم

نووسینی
شیخ موصعب

پێشەکی :

(***بسم الله*** الرحمن الرحيم، ***الحمد لله*** رب العالمين، ***والصلاة والسلام*** على أشرف الأنبياء والمرسلين، نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين،) سوپاس و ستایشی نەبراوە و بەردەوام بۆ الله تعالى کەوا هیدایەتی داین بۆ رێگەی راست و ناسین و کارکردن بەتەوحید خالص بۆ خۆی وە رێگەی ئاسان کردین تاوەکو فێری دینەکەی ببین لەکەسانی پاك و خاوەن عیلم بەبێ ئەوەی تووشی گومرایی ببین .

من کە بەندەی الله تعالم بەپێویستم زانی هەلسم بە کۆکردنەوە و نوسینی ئەم بابەتەی مامۆستا کامەران کەریم (الله تعالى شیفای با) کەوا لەچەند وتارێکدا وتویەتی و منیش هەلسام بەنوسینەوە و رێکخستنی ئەم بابەتە بەهێز و گرینگە کە زۆرینەی خەلکی ئەوانەی کەوا خۆیان داوەتە پاڵ ئیسلام ناوێرن خۆی لێ بدەن و ئینکاری حەقیقەتی ئیسلام ئەکەن کەوا بێت کە ئەویش بریتیە لە بابەتێك کە ئەصلی دینی ئیسلامە کە بریتیە لە (تەکفیر معین)بەو مانایەی کافرکردنی کەسێکی دەست نیشانکراو ،. کە کەوتە ناو کوفرێکی ظاهیرەوە .

جا ئەوانەی خۆیان لەم بابەتە بەدوور دەگرن چەند کۆمەلەیەك :.

١-نەزانن بەدینی ئیسلام .

٢-ئینکاری ئەم بابەتە دەکەن بەهۆی چەند شوبهەیەکەوە کەوا بۆیان دروست بوە و نەشگەراون تاوەکو بزانین حەقیقەتی ئەم ئیسلام چیە .

٣-ئینکاری ئەم حالەتە دەکەن بەهەموو شێوەیەك و بەدەر لەدینی ئیسلامی ئەزانن .

جا پێویستە ئینسانی موسلمان شارەزای ئەم بابەتە بێ تاوەکو بزانی چی هەیە .

وە ئێمە زیاتر باسی (إبن تیمیە و ابن القیم و محمدی کوری عبدالوهاب) دەکەین چونکە زۆربەی شوبهەکان دروست بووە بەو ناوانەوە دێن . بۆیە وامان کردوە کەوا وەلامی

شوبهەکانی ئەو کەسانە بدەینەوە کەوا بەناوی ئەمانە قسەدەکەن و یاخود وتەی ئەوان دەهێن و دەیکەن بە بەلگە بۆ قسەکانیان .

(وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين)

هەلوێستی هەردوو شێخ ئیسلام لەسەر

کافرکردنی کەسێکی دەست نیشانکراو

یەکێك لەو شوبهانەی کەوا لەناو واقیعی ئێمەدا هەیە ئێستا ئەوەیە کەوا ئەلێن بەکافرکردن ئیشی گەورە علماء یان نەبووە هەتاوەکو حەقیان تێ نەگەیەنن لەئێستادا حەقیشیان تێ بگەینن هەر دەلێ کافر نیە چونکە ئێمە عالم نین !

واتا مەسەلەی کافرکردن مەسەلەیەکە کەوا تێگەیشتنەکەی هەتا بلێ زۆر قورسە لەسەر فکری خەلکی نازانین ئەم بابەتە چۆن تێ بگەن یاخود کە ئەلێ کافرکردن بەلایانەوە ئەوەندە قورسە یان نازانن لە بابەتەکە یاخود هەر خۆیی لێ نادەن وە ناچن مەوقیفی علماء بخوێنەوە بۆئەوەی بزانن علماء مەوقیف و هەلوێستیان چیبووە لەبەکافرکردنی خەلیکیدا هەمووتان باش ئەزانن کەوا لە کیتابە فقهیەکاندا باب حکم المرتدی تێدایە کە باسی ئەوە دەکا کەوا ئینسان بەچی مورتد و کافر دەبێ ئەوەتا علماء یان بەچەندەها خالیان باس کردوە کەوا ئینسانی پێ کافر دەبێ .

جا ئەوەی ئێمە کارمان پێیە لێرەدا هەلوێستی هەردوو شێخ ئیسلام(ابن التیمیه ومحمدی کوری عبدالوهاب) وە ابن القیم باسیان دەکەین بزانین چۆنە چونکە هەندێك دەقیان هەیە بۆتە هۆی ئیشکال و ناروونی لەلای زۆربەی زۆری ئەوکەسانەی کەوا بەخۆیان دەلێن سەلەفی دەلێن ئەوەتا (محمدی کوری عبدالوهاب یان ابن التیمیه) ئەلێ ئێمە کەس کافر ناکەین هەتا ئیقامە حوجەی لەسەر نەکەین ئەمە باوە , بەس بزانین ئەوکافرکردنە چۆن بووە کە ئەوان مەبەسیتان بووە یاخود بزانین ئایا موشریك کێ یە وە ئەوکەسەی شیرك بکا موشریکە یاخود نا وە بەچ شیرکێك کافر بووە وە چەند خالێك باس دەکەین ان شاء الله .

موشريك بەهیچ شێوەیەك لەریزی موسلمانانندا نیە

(المشرك ليس بأعداد المسلمين)ئینسان کە موشریك بوو موسلمان نیە .

لەم بابەتە ئەبین سەیربکەین بزانین پێناسەی علماء یان بۆ ئینسانی موسلمان و موشریك چیە پێناسەی علماء یان بۆ ئیسلام ئەوەندە روونی دەکاتەوە کە موشریك لەناو موسلماندا نیە .

ابن التیمیه دەفەرمووی :

(وأيضاً فإن التوحيد أصل الإيمان، وهو الكلام الفارق بين أهل الجنة وأهل النار، وهو ثمن الجنة، ولا يصح إسلام أحدٍ إلا به.)تەوحید ئەصلی ئیمانە کە یەکخوا پەرستیە سەیری ئەم کەلیمەی کۆتایی بکەن (ولا يصح إسلام أحدٍ إلا به)یانی ئیسلامی هیچ کەسێك صەحیح و دروست نیە و نەهاتۆتە جێگا إلا بەم تەوحیدە نەبێ , وە دەلێ ئەو کەلامەیەکەوا لەنێوان ئەهلی بەهەشت و دۆزەخدا جیاوازی ئەخاتە نێوانیان شێخ لێرەدا ئەلێ (وهو ثمن الجنة،)علماء یان باسی ئەوە ئەکەن کە بەهەشت بەئەعمالی ئێمە دەست ناکەوێی بەلکو مەبەستەکەی سەبەبی ئەعمالەکەیە وەکو دەلێن کەس بە ثەمەنی عەمەلەکەی ناچێتە بەهەشت واتا بەسەبەبی ئەعمال ئینسان ئەچێتە بەهەشت .

وە ئەوەی کەوا مەبەستمانە لەکەلامەکەی شێخدا ئەوەیە کە دەلێ (ولا يصح إسلام أحدٍ إلا به) کەواتە کەس ئیسلامیەتیەکەی دروست نیە إلا بەم تەوحیدە نەبێ کابرای موشریك نیەتی .)[1]

وە دەفەرمووی شێخ (الذي ارتضاه الله وبعث به رسله هو الاستسلام لله وحده، فأصله في القلب هو الخضوع لله وحده بعبادته وحده دون ما سواه) ئەلێ دینی ئیسلام ئەوەی کە خوای گەورە پێی رازییە و پێغەمبەرانی پێ ناردووە (عليهم الصلاة والسلام)ئەوەیە کە

---

[1]:مجموع فتاوي شيخ الإسلام ابن التيمية –ج٢٤-الفقه٤-تابع الصلاة-الجنائز ص٢٣٥

ئیسنان تەسلیم بێ بە خوای گەورە بەتاك و تەنها وە ئەصلی ئەم دینەش لەناو دلدایە کە بریتیە لە ملکەچی بۆ خوای تعالی ئەبێ عیبادەتی بکەی لەدلدا وە تەواوی خشوع وخضوعت بۆی هەبێ کە تەنها خوای تعالی بپەرستی و کەسیتر نەپەرستی (فمن عبده، وعبد معه إلهاً آخر، لم يكن مسلماً) هەرکەسێك خوا بپەرستێ وە لەگەل خوادا خوایەکیتر بپەرستێ بەلام دەبێ بزانین کەوا مەبەستی شێخ لە خوایەکیتر چیە چونکە زۆربەی خەلکی تێی ناگا کە ئەلێ خوایەکیتر بپەرستێ بەمانای ئەوەنیە کەوا بلێ خوایەکتر لەگەل الله دا ئاسمانەکان و زەویی دروست کردوە بەلکو مەبەستەکەی بەقسە کردنە خضوع و خشوع و ملکەچی بۆ کردنە واتا تۆ چ لەعیبادەتدا یان لەحوکمدا غەیری خوای تعالی بپەرستی یاخود پەیرەویی لەبەرنامەیەی غەیری خوای تعالی بکەی تۆ موشریکی تۆ نەبووی بە موسلمان (فمن عبده، وعبد معه إلهاً آخر، لم يكن مسلماً)شێخ ئەلێ موسلمان نیە ئەوکەسە .

کەواتە لەلای شێخ ئیسلام هەرکەسێك ئەگەر بێتوو خوا بپەرستێ وە لەگەل خوای گەورەشدا کەسانیتر پەیرەویی لێ بکا ئەو کەسە موسلمان نیە (ومن لم يعبده بل استكبر عن عبادته لم يكن مسلماً) ئەوکەسەشی خوا نەپەرستی بەلکو ملهوری بکا وە تەکبور بکا لەعیبادەتی خوای گەورە ئەوکەسەش موسلمان نیە . کەواتە ئیسلام (والإسلام هو الاستسلام لله) ئەوەیە کەوا تۆ بەتەنها تەسلیمی خوای گەورە بی .)[2]

ابن القيم دەفەرمووی :

(وأنه ليس هو المعرفة فقط)ئیسلام ئەوەندە نیە تەنها تۆ بیناسی بەو مانایەیی ناسین نیە بەتەنها (ولا المعرفة والإقرار فقط)وەناسین و ئیقرار پێکردنیش نیە تەنها بەم دووانە ئەلێ ئەزانم ئیسلام چیە وە دانیشی پێ ئەنیم (بل المعرفة والإقرار، والانقياد، والتزام طاعته ودينه ظاهرا وباطنا)بەلکو ئیسلام ئەوەیە کەوا تۆ بیناسی وە ئیقراری پێ بکەی

[2]:الايمان لإبن تيمية جزء ١ص٢٠٧

وەپاشان ملکەچ بی و فەرمانەکانی جێ بەجێ بکەی لەظاهیر وباطندا ئەوەیە ئیسلامەتی ئەوەی ئەمەی نەبێ نابێ . کەواتە کەسێك موشریك بوو ئەمەی نابێ)[3] .

وەشێخ دەفەرمووی : (والإسلام هو توحيد الله وعبادته وحده لا شريك له، والإيمان بالله وبرسوله)ئیسلام بریتیە لە یەکخوا پەرستی و عیبادەت کردنی خوای تعالی بەتاك وتەنها وە عیبادەت ملکەچی بۆ کردنە وە پەیرەوەی لەفەرمانەکانی بکەی (والإيمان بالله وبرسوله واتباعه فيما جاءَ به، فما لم يأت العبد بهذا فليس بمسلم)هەر عەبدێك و بەندەیەك ئەمە نەکا موسلمان نیە کەواتە نابێ ئەم خەلکە بەخۆیی بلێ من موسلمانم ئەبێ پێناسەی ئیسلام لەخۆی بکا و بزانی بەراستی ئیسلامی جێ بەجێ کردوە و موسلمانە !

ئیسلام و موسلمانیەتی پێناسەکەی ئەوەیە : کەوا تۆ تەسلیم بی بەخوای تعالی وە ئینقیاد بکەی بە تاعەتەکانی وە بەقسەی بکەیت و نابێ کەسیتر لەگەل ئەو خوای تعالی دا بپەرستی وە پەیرەویی لێ بکەی حوکمێك لەحوکمەکان پێچەوانەی حوکمی خوا بێ لەسەر ئەم زەوییەدا تۆ پەیرەویی لێ بکەی تۆ شیرکت کرد لەگەل عیبادەتەکەی خوادا .

(وإن لم يكن كافراً معانداً فهو كافر جاهل) سەیری ئەم عیبارەتەش بکە ئەلێ ئەگەر کەسەکە کافرێکی معانید نەبوو ئەو کافرێکی جاهیلە بەو مانایەیی ابن القیم کافری کرد بەدوو بەشەوە معانید و جاهیل , واتا جاهیلیش هەر کافرە .

جائەوەی لێرەدا مەبەستمان ئەوەیە کە زۆر کەس دەلێ ئەگەر ئینسان جەهلی هەبوو بەم جەهلە عوزری هەیە نەخێر هیچ عوزری نیە بەلکو ابن القیم دەفەرمووی ئەگەر کافری معانید نەبوو ئەوە کافری جاهیلە .

کەواتە کافرمان هەیە معانیدە و کافرمان هەیە جاهیلە , جاهیلە بەتەوحید)[4]

---

[3]:زاد المعاد :٦٣٨\٣

[4]:طريق الهجرتين وباب السعادتين .جزء-١ ص٤١١

محمدی کوری عبدالوهاب دەفەرمووی :

(اعلم رحمك الله أنّ هذه الكلمة هي الفارقة بين الكفر والإسلام، وهي كلمة التقوى)شێخ دەڵێ بزانە ڕەحمەتی خوات لێ بێ ئەم کەلیمەیە کە کەلیمەی (لا اله الا الله) جیاکەرەوەیە لەنێوان کوفر و ئیسلام وە ئەو کەلیمەیەش تەقوایە کەلیمەیەکە کەوا خۆتی پێ دەپارێزی لەعەزابی خوای گەروە لەهەتا هەتایی دۆزەخدا (وهي العروة الوثقى، وهي التي جعلها إبراهيم عليه السلام كلمة باقية في عقبه لعلهم يرجعون.)بریتیە لەو دەسکە پتەوەی کەتۆ ئیمان و ئیسلام و ئیحسانی پێ دەگریی ئەگەر ئەوە نەبێ ئەوا هەموو کارەکانت بەبلاش ئەروات و پوچەل دەبێتەوە وە ئەم کەلیمەیە کە باوکە ئیبراهیم جێهێشت لەناو نەوەکانیدا هەتا دوایی وە وەصیەتی لەسەر کردن وە پێغەمبەران وەصیەتی مندالەکان و نەوەکان و گەلەکانی خۆیانی لەسەر کردوە لەسەریی برۆن .

وەشێخ دەڵێ (وليس المراد قولها باللسان)تەنها مەبەستەکە ئەوە نیە بەزمان بوترێی کەچی ئەمرۆ زۆربەی زۆری تەنها بەزمان ئەیلێ (مع الجهل بمعناها)کە بێ ئاگایە لەماناکەی (فإنّ المنافقين يقولونها وهم تحت الكفار في الدّرك الأسفل من النار، مع كونهم يُصلون ويتصدقون) کەچی مونافیقەکان ئەم کەلیمەیان ئەوت کەلەکاتێکدا لەسزادا لەژێر کافرەکانیشەوەن لە ئەوپەری خواری دۆزەخەوە لەکاتێکدا نوێژیشیان ئەکرد و خێریشیان ئەکرد , ئەمانە لێیان وەرناگیری چونکە تەوحیدەکەیان نیە .

شێخ دەفەرمووی (ولكن المراد قولها مع معرفتها بالقلب ومحبتها ومحبة أهلها وبغض ما خالفها ومعاداته)سەیری ئەم کەلیمەیە بکەن مراد لەم (لا اله الا الله)یە ئەوەیە کەوا دەبێ تۆ بیناسی بەدل وە ئەبێ خۆشت بویێی وە ئەهلی (لا اله الا الله) ت خۆشبوێی وەرقت لەهەرشتێك بێ کە پێچەوانەی ئەم (لا اله الا الله)بێ و ئەبێ دژایەتیشی بکەی .

هەروەکو پێغەمبەری خوا (صل الله علیه وسلم) فەرموویەتی : (من قال لا إله إلاّ الله مخلصا » ، وفي رواية « خالصا من قلبه)[5] هەرکەسێك بلێ (لا اله الا الله) ئەچێتە بەهەشتەوە ئەبێ بەموخلیصی بێ وە ئەبێ ئەو کەسە تەواو موخلیص بێ بۆ خوای تعالی

موخلیص: یانی کەسێك بەتەواوی ئەم فەرمانرەواییەی بۆ خوای تعالی پوختە کردو شیرکی بۆ ناکا لەعیبادەتەکانیدا .

(وفي رواية « صادقا من قلبه)وە لەریوایەتێکتردا هاتووە ئەبێ راستبکا لەگەلیدا ,چۆن کەسێك راست دەکا لەگەل (لا اله الا الله)دا کەبلێ من لەخوای گەورە زیاتر کەسیتر ناپەرستم و عیبادەتی بۆ ناکەم دواتر کەسێکیتر و شتێکیتر بکاتە شەریکی خوای پەروەردگار ئەوە درۆ دەکا کەواتە بابەتەکە هەر زمان نیە .

پێغەمبەری خوا (صل الله علیه وسلم) دەفەرمووی ؛ (من قال لا إله إلاّ الله وكفر بما يُعبد من دون الله)[6] کەواتە هەرتەنها (لا اله الا الله) کە کافی نیە ئەبێ هەموو ریوایەتەکان کۆبکەینەوە ئەلێ ئەو کەسەی وتی (لا اله الاالله) و لەخوازیاتر کەسیتر ناپەرستم و عیبادەتی بۆ ناکەم (وكفر بما يُعبد من دون الله) ئەبێ کافر بێ بەهەرشتێك بەغەیری خوای تعالی سەمع و تاعەی نەبێ بۆ هیچ کەسێك عیبادەت نەکا بۆ پێغەمبەران بۆ مەلائیکە بۆ پیاوچاکان چ جای بۆ پیاو خراپانی ئەم سەردەمی کەوا هەموو ئەو ئەحکامانەمان بۆ دائەنین کە پێچەوانەی فەرمایشتەکانی خوای تعالی یە تۆ بچی بەقسەی ئەوان بکەی .

شێخ دەفەرموی (إلى غير ذلك من الأحاديث الدالة على جهالة أكثر الناس بهذه الشهادة)زۆر بەی زۆری خەلك بێ ئاگایە جاهیلە و نەزانە بەم شەهادەیەی کەوا دەیلێن , واتا ئەتوانین بلێن ئەم خەلکە زۆربەی نەچۆتە ناو دینی ئیسلامەوە هەر لەبەر ئەوەی وتویەتی (لا اله الا الله) چونکە ماناکەی تێ ناگا چونکە خالص نیە چونکە موخلیص نیە چونکە راست ناکا لەگەلیدا درۆزنە چونکە موشریکە نەچۆتە ناو دینەکەوە ئەبێ زۆرئاگاداری ئەم خالە

---

[5] : الدعاء للطبراني رقم ١٤٧٥
[6] :رواه مسلم

بين ئێمە نايەين لەخۆمانەوە خەلك كافر ئەكەين نەخێر ئەچين بزانين خەلك لە(لا اله الا الله)تێ گەيشتووە ئايا بەئيخلاصەوە دەيلێ وە ئيخلاص ئەوە نيە چاوی بنوقێنی و بلێيت (لا اله الا الله) نەخێر بەلكو برۆ سەيری واقيعەكەی بكە بزانە عيبادەت بۆ غەيری خوا دەكا بزانە حوكمرانی و پەيرەويی لەغەيری حوكمی خوا دەكا ئەگەر كردی و پەيرەويی لەغەيری خوا كرد كەواتە ئەم كەسە موخليص نەبوو موسلمان نەبوو بەلكو موشريك بوو .)[7]

شێخ دەفەرمووی(وقال تعليقا من قال لا إله إلاّ الله وكفر بما يُعبد من دون الله)[8] سەبارەت بەم حەديسە چی دەلێ هەر كەسێك بلێ (لا اله الا الله) وە كافر بێ بەهەرشتێكيتر لەغەيری خوای تعالی بەومانايەيی نەيپەرستێ لەحوكمدا و لەعيبادەتدا لەهەموو شتەكاندا (وهذا من أعظم ما يبين معنى لا اله الا الله) گەورەترين واتايە كە واتای (لا اله الا الله) واتا ئەكا و روونی دەكاتەوە (فإنه لم يجعل التلفظ بها عاصماً للدم والمال)ئايا بەموجەرت وتنەكەی خوێن و مالت ئەپارێزی ؟! نەخێر (بل ولا معرفة معناها مع لفظها)واتا تۆ ماناكەی بزانی وە كەليمەكەش بلێت نابێتە هۆی ئەوە تۆ بپارێزی (بل ولا الإقرار بذلك، بل ولا كونه لا يدعو إلا الله وحده لا شريك له) هەتا ئيقراريشی پێ بكەی هەر ناتپارێزيێ هەتا تۆ لەغەيری خواش نەپەرستی هەر ناتپارێزيێ (لا يدعو إلا الله وحده لا شريك له) (بل لا يحرم ماله ودمه حتى يضيف إلى ذلك الكفر بما يعبد من دون الله)كە تۆ كەسێكی موحيد و يەكخوا پەرست بووی ئيمانت بەخوا هەبوو ئەبێ مەوقيفی دووەميشت هەبێ ئەبێ بلێ من كافرم بەهەرشتێك لەغەيری خوا ئەبێ ئيعلانی ئەمە بكەی ئەبێ بەسەراحەت بلێ كافرم بەهەرشتێك لەغەيری خوای گەورە دەپەرسترێ .

شێخ دەلێ (فإن شك أو توقف لم يحرم ماله ولا دمه)ئەگەر شكی هەبوو لەكافركردنی كافران ياخود وەستا و وتی من كافريان ناكەم ئەلێ تۆ مال و خوێنت حەلالە و حەرام نابێ بەمە (لا اله الا الله) كەدەيلێيت ! واتا تۆ لەناو ريزی موسلماناندا نيت .

---

[7]: متن " تفسير كلمة التوحيد " للشيخ محمد بن عبد الوهاب -رحمه الله-

[8]:رواه مسلم

ئینجا خۆیی دەڵێ (فیالها من مسألة ما أعظمها وأجلها، ویاله من بیان ما أوضحه، وحجة ما أقطعها للمنازع.) ماشاء الله ئەم مەسئەلەیە چەند گەورەیە چەند بەرێزە چەند بەیانێکی هەتا بلێ روونە حوجەیەکە کەوا قطعی هەموو حوجەیەك ئەکا بۆ کەسێك کەوا بێت موناقەشەت لەگەلدا بکا .)[٩] .

ئا بەم وتەی ئەم علماء یانە ئەوەمان بۆ دەسەلمێت کەوا هەموو کەسێکیان لەلای موسلمان نیە .

ئیسنانەکان لەدوو حالەت دان

ئینسانەکان لەدوو حالەت دان یان ئەوەتا کەسەکە ئیماندارە و موسلمان و موحیدە , یاخود کەسەکە موشریکە و کافرە .

(فقد نص أن هؤلاء العلماءان الناس صنفان لا الثلاث لهما إما موحید لا یعبدوا الا الله وحده لاشرك له وإما المشرك یعبدوا غیر الله)کەواتە ئینسانەکان دوو بەشن زیاتر نین یان موسلمانێك لەخوا زیاتر کەسیتر ناپەرستێ وە کافرە بەغەیری خوا یاخود موشریکە خواو غەیری خوا دەپەرستی .

(ومن المعلوم أن عباد القبور وکل من قدم شیئا الغیر الله مما لایکن إلا لله من خصائص إلهیة لیس ممن عبد الله مخلصین له الدین) وە زۆر ئاشکراشە ئەوانەی کەوا گۆرپەرستەکانن هەرکەسێکیش کەوا شتێك بۆ غەیری خوای تعالی پێشکەش بکا کەنابێت ئەوشتە بێجگە لەخوای گەورە پێشکەش بکرێی ئەم شتەش لە تایبەت مەندییەکانی الالوهیەت بێ بەراستی ئەمانە کەسێك نین کەوا بە مخلیصی خوای تعالی یان پەرستبێ واتا موشریکن خوایان پەرستوە لەگەل خوادا کەسێکیترو شتێکیتریان پەرستووە .

---

[٩]:مغتس المرید الجامع للشروح کتاب التوحید للشیخ محمد بن عبدالوهاب.ص:٨٢٧

کەواتە ئێمە ئینکاری ناکەین لەوەی کەوا خوا دەپەرستێ , لەئێستادا زۆر کەس ئەمە بوویتە شوبهە لەلایان .پێمان ئەلێ کاکە نوێژ دەکا رۆژوو دەگرێی و زەکات ئەدا حەجیش دەکا عیبادەتێکی وا دەکا نمونەی نیە تۆ چۆن بەم کەسە دەلێ موشریك !؟ لەکاتێکدا ئەم کەسەش دەلێ (یارسول الله) و هاواری پێغەمبەران و پیاوچاکان دەکا یاخود پەیرەویی لە بەرنامەیەی غەیری خوای گەورە دەکا وەکو ئەو مەزهەبانەی ئەمرۆ وەکو علمانیەت و دیموکراسیەت کەوا ئینسانەکان دایانناوە ئەمشتانە ئەکا بەرێبازی خۆیی ئەوە ئەو کەسە شیرکی کرد ئێمە ئینکاری خواپەرستی ئەو ناکەین بەلام لەگەل خوا پەرستیەکەیدا شیرکیشی کرد وعیبادەتی بۆ غەیری خوای تعالی کردوە .

ئێمە وتمان گەر موحید بی و بلێ عیلاقەم نیە بەکافران تۆ موشریکی چ جای ئەوەی بچی تێکەلاوی ئەم شتانە بی ئەمە نیهێنی مەسەلەکەیە.

ئەلێن (لیس ممن عبد الله مخلصین له الدین وإذا کان کذلك هؤلاء لیسوا بالمحودین)ئایا ئەوکە سانە موحیدە و یەکخوا پەرستە ئەگەر وابێ ؟.! ئەوەی کە هاناو هاوار بەرێی بۆ غەیری خوا ئەوەی کە حوکمرانیەك قبول بکا کە حوکمرانی خوا نەبێ ئەمە بەتەنها خوای گەورەی پەرستووە؟.! هەموو کەسێکی عاقل دەلێ نەخێر بەتەنها خوای نەپەرستووە بەلکو شەریکی لەگەل خوادا داناوە کەواتە حالی کەسەکە ئەوەیە کەوا موشریکە چۆن تۆ ئەلێ موشریك نیە ! ئینجا ئەم کەسە ئەزانێ یاخود نازانێ ئەمە مەسەلەیەکیترە (ولهذا کان کل من لم یعبد الله وحده فلابد أن یکون عابدا لغیره یعبد غیره فیکون مشرکا، ولیس في بني آدم قسم ثالث.)کەواتە ئەوانە موحید نین .

موحید کێ یە :.

ئەوکەسەیە کەوا بەتەنها خوای گەورە دەپەرستی وە شەریکی بۆ بریار نادا وە کافریشە بەغەیری خوای گەورە بەسەراحەت دەلێ (لا اله الا الله) .

ئەگەر بەم شێوەیە نەبوو کە پێناسەمان کرد تێکەلاوی کرد ئەوە ئەم کەسە موحید نیە بەلکو موشریکە , بۆیە ئەلێ یان موشریکە یاخود موحیدە و سێ یەمان نیە لەنێوانیاندا

(بل إما موحد ، أو مشرك ، أو من خلط هذا بهذا)یاخود تێکەلاوی کردوە (کالمبدلین من أهل الملل : النصاری ومن أشبههم من الضلال ، المنتسبین إلی الإسلام)وەکو گاورەکان یاخود ئەو سەرلێ شێواوانەی کە خۆیانداوەتە پال ئیسلام مەبەستی لەو کەسانەیە کەوا عیبادەت بۆ غەیری خوای گەورە دەکەن .)[10]

(کل من لم یعبد الله مخلصا له الدین فلا بد أن یکون مشرکا عابداً لغیر الله وهو في الحقیقة عابدًا للشیطان) هەرکەسێك بە ئیخلاصەوە عیبادەتی خوای نەکرد بەتەئەکید ئەم کەسە موشریکە لەحەقیقەتدا عیبادەتی شەیطان دەکا چونکە هەر موشریکێك کە خوا دەپەرستێ و غەیری خواش دەپەرستێ ئەوە تابعی شەیطانە شەیطانە خوای دەپەرست بەلام بەقسەی خۆیی کرد و تەکەبووری کرد لەعیبادەتی خوای تعالی بۆیە کافربوو .(فکل واحد من بني آدم إما عابد للرحمن ، وإما عابد للشیطان)[11] کەواتە ئینسانەکان دووانن یا بەندەی رەحمانە یاخود بەندەی شەیطان سێ یەمیان نیە رەش و سپیە یاخود رەشە یاخود سپیە .

(قال تعالی: (وَمَن يَعْشُ عَن ذِكْرِ ٱلرَّحْمَٰنِ نُقَيِّضْ لَهُۥ شَيْطَٰنًا فَهُوَ لَهُۥ قَرِينٌ)[12]هەرکەسێك ئەگەر کوێربێ لەئاستی یادەکەی خوای تعالی و فەرمانەکانی و قورئانەکەی خوای تعالی خۆیی لێ وێلبکات و دووربکەوێتەوە لێی خوای تعالی دەلێ ئەم جۆرە کەسانە شەیطانێکی بۆئامادە ئەکەین کەلەگەلیدا دۆست بێ (وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ ٱلسَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّهْتَدُونَ)[13] لەرێگەی راست لایان ئەدەن واش ئەوانن کەوا رێگەی راستیان گرتووە .

ئێستاش زۆربەی خەلکی وا دەزانێ کەوا رێگەی راستی گرتووە موشریکە و یەکخوا پەرست نیە لەبەر ئەوەی ئەلێ ئیمانم بەخوا هەیە نوێژ ئەکا و رۆژوو دەگرێی وا دەزانێ کەوا رێگەی راستی گرتووە (حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَنَا قَالَ يَٰلَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ ٱلْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ

---

[10]: مجموع الفتاوی ج ١٤ ص ٢٨٢
[11]: مجموع الفتاوی: ٢٨٢/١٤ - ٢٨٤.
[12]:سورة الزخرف ایة :. ٣٦
[13]:سورة الزخرف ایة :. ٣٧

ٱلۡقَرِينُ)[١٤] رۆژی قیامەت ئەوە دەرئەکەوێی کەکاتێك ئەم شەیطانە سەریی لێ تێکداوە ئەلێ خۆزگە مەشریق ومەغریب لێك دووربایانیایە خراپترین هاواری بووین (وَلَن يَنفَعَكُمُ ٱلۡيَوۡمَ إِذ ظَّلَمۡتُمۡ أَنَّكُمۡ فِي ٱلۡعَذَابِ مُشۡتَرِكُونَ)[١٥] لەورۆژەشدا گەرانەوە هیچ سوودێکی نیە بەلکو پێویستە ئەمرۆ بگەرێنەوە بەلکو لەرۆژی قیامەتدا خوای تعالی دەفەرمووێی ئێوە هەمووتان موشتەریکن لەم گوناهە و بەشدارن وە لەسزادانەکەشدا .

ابن القیم دەفەرمووی :

(کما ان من غمرة قلبه بمحبة الله تعالي وذکره وخشية التوکل عليه وإناب إليه أغناه ذلك عن محبة غيره وخشية وتوکل عليه)هەرکەسێك دلی پربێ لەخۆشەویستی خوا بەراستی ئەو جۆرە کەسانە دەولەمەند ئەبن لە مەحەبەت وخۆشەویستی و تەوکلی غەیری خوای لەدلدا هەبێ (وأغناء ايضا عن عشق الصور)یاخود پەیوەست بێ بە وینەوە مەبەستی لە کەسکەکانە بۆنمونە پەیوەست بێ بەمامۆستایەکەوە کەوا لەرێگە لایداوە یاخود پەیوەیست بێ بەکەسانێکەوە کەوا رێگەی هەلەیان فێرکردووە ئەو عیشقی ئەوشتانەی نیە بەلکو مەحەبەستی خوای تعالی لەدلیدا هەیە .

ئەمرۆ عیشقی صور گەلێك زۆرە هەلواسینی رەسمەکان یاخود پەیوەست بوون بە کەسەکانەوە ئیتر بەبت ئەلێ یان بەرەسم ئەلێ بەهەرچی شتێکە ئەلێ هەتا صوری غەیری ئەوانەی کەوا گیان لەبەریشن نمونەی ئالا و ولات کەخەلك بونتە عاشقی ئەم شتانە وە موحیبەتی خوایی واز لێهێناوە یاخود لەگەل مەحەبەتی خوای تعالی تێکەلاوی کردوە (وإذا خلا من ذلك صار أبد هواء أي شيء إذ تحسنه من ذکر واستعبدوا)کە ئەبێت بە عەبدی هەوای خۆیی ئەوکاتە ئیتر (فالُمعرض عن التوحيد مُشرك شاء أم أبَى)هەرکەسێك پشت بکا لەتەوحید و یەکخوا پەرستی بیەوێی و نەیەوێی موشریکە (والُمعرض عن الستة

---

[١٤]:.سورة الزخرف اية :.٣٨

[١٥]:.سورة الزخرف اية :.٣٩

مبتدع ضال شاء أم أبى)هەرکەسێك لەسونەتی پێغەمبەری خوا لابا (صل الله عليه وسلم)موبتدیع و سەرلێ شێواوە بیەوێی یاخود نەیەوێی .
باشە ئەم قسانە چی دەگەیەنێ (مُشرك شاء أم أبَى)ئەبێ بلێن ئەو علماء یانە کەسیان کافر نەکردوە ؟! ئەوەتا خۆی کافری دەکا . خوای گەورە دەفەرموویێ (وَمَن يَرۡغَبُ عَن مِّلَّةِ إِبۡرَٰهِـۧمَ إِلَّا مَن سَفِهَ نَفۡسَهُۥ)[16] تەنها ئەوانەی کەوا ناچنە سەر دینی میلەتی ئیبراهیم تەنها ئەوکەسانەن کەوا بێ عقلن و کەسانی بێ عەقلن ئەوکەسە إلا خۆیی بێ عقل کردوە ([17].
کەواتە خەلکی کرد بە دووبەشەوە (سفيهاً لا أسفه منه ورشيداً)بێ عەقلێك لەو بێ عەقلتر نیە لەگەل کەسێك کەوا رەشید و راستگۆ و راستگرە .ئەگەر تەوحید و یەکخوا پەرستی نەگری لەو کەسە بێ عقلتر نیە ئەوە نەصی ئایەتەکە وا ئەگەیەنێ .(فالسفيه من رغب عن ملته إلى الشرك،)سەفیهە ئەو کەسەیە کە دینی باوکە ئیبراهیمی بەجێهێشت بۆلای شیرك (والرشيد من تبرأ من الشرك قولاً وعملاً وحالاً)ئینسانێك کەوا رێگەی راستی گرتبێتە بەر ئەو کەسەیە کەوا تەبرای کردبێ لەشیرك بە قەول و عەمەل و حالی خۆیی (فكان قولُه توحيداً وعمله توحيداً وحاله توحيداً ودعوته إلى التوحيد) ئەم خالە بزانین و چونکە ئەمە بەشی یەکەم بوو لەبابەتەکە ..)[18]
عیبادەت بەمەرج وەردەگیرێی بەبێ مەرج وەرناگیرێی (تقرير هؤلاء الإم أن العبادة إلي وحده لاشرك له لاتقع مع شرك به) ئایا عیبادەتی خوا لەگەل شیرکدا دەبێ (وأن من شروط تحقيق العبادة والعلم بالمعبود والمشرك جاهلا بالله عزوجل)یەکێکە لەمەرجەکانی بەجێ هاتنی عیبادەت ئەوەیە کە تۆ مەعبود و پەرستراوەکەی خۆت بناسی ئەبێ الله بناسی کە تاك و تەنهایە ئەبێ عیبادەت بۆ ئەو بکەی و بۆکەسیتر نەکەیی .

---

[16] :.سورة البقر اية :.١٣٠
[17] إغاثة اللهفان ج ١ ص ٢١٤
[18] :. ((مدارج السالكين ج٣ ص ٤٤٦

ئایا موشریك بەم جۆرەیە كەباسمان كرد ⁉ موشریك جاهیلە بەخوای خۆیی لەبەر ئەوەی عیبادەت بۆ خوا و بۆ غەیری خوا دەكا كەواتە نازانی كامەی خوایەكەیەتی و چەند خوایەكی هەیە .

(فإن الله هو رب الملك خالق لكل شيء وبهذا يستحق العبادة وتألها وجب له شكر وحده لاشرك له والمشرك لاعلم له بهذا وأيضا من شروط العبادة خالصا لله وحده لاشرك له وأن يكون له توجه مسلما حال توجه لاتقع بهذا)كەواتە پێویستە ئینسانی موسلمان ئەبێ بزانی كە الله پەرستراوی راستەقینەیە و ئەو ئەوی دروست كردوە ئەو خالقیەتی وەئەو مستەحەقی عیبادەتە وە واجبە لەسەری كەوا شوكری بكات و عیبادەتی بكا ئەوكەسەشی موشریك بی عیلمی بەمە نیە . جا تۆ سەرنج بدە كە عیلمی نەبوو ئەو نەبوونی عیلمەی دەری دەكا لەوەی كەوا موشریك بێ ئەو كەسە ⁉ نەخێر دەری ناكا .

خالێكی تر (ثبت وصف شرك قبل رساله والحجه عليه العقل والفطرية)واتا ئینسانی موسلمان ئەبێ بزانی كەوا وەسفی شیرك پێش هاتنی پێغەمبەرایەتی دانراوە بۆ ئەم خەلكە وە پێش ئەوەی پێغەمبەر بێت (صل الله عليه وسلم) وە پێش ئەوەی ئەو كیتابە بێت كەوا خوای تعالی بۆیی دەهێنی ئەو خەلكەی كە بۆیی هاتووە موشركە بۆیە ئەو پێغەمبەرە دێت بۆ ئەوەی لەو شیركە دەریان بكا.

(إثبات هؤلاء ألإمم أن والصف الشرك ثبت قبل رسالة والحجة عليه العقل والفطرية)ئەو ئیمامانەی كەوا باسمان كرد (ابن تيميه و ابن القيم و محمدی كوری عبدالوهاب)هەموویان ئەلێن وصفی شرك دامەزراو دەبێ بۆ هەركەسێك هەتا ئەگەر پێغەمبەریش نەیەت ئەوخەلكە گەر لەشیركدا بوون پێیان ئەوترێ موشرك ئەمە بە عەقل و بەفیطرە ئینسان دەتوانی وەری بگرێ (ولا يحتاج إلي ذلك الرسول إلا أن العذاب لايكن بعد الحجة الرساله).

(والحجة عليه العقل والفطرية)واتا كە خوای گەورە فیطرەتی داوە بەئینسان بەو عەقل و فیطرەوە ئەبێ شیرك و تەوحید جیابكاتەوە هەتا پێغەمبەریش نەیەت ئەبێت ئەم كەسە

ئەمە بزانیٚ ئەگەر وانەکات موشریکە بەلام (إلا أن العذاب لایکن بعد الحجة الرساله) بەلام عەزابدانی ئەو جۆرەکەسانە لەسەر ئەوشیرکەی کەوا ئەیکەن لەسەریان نابیٚت تاوەکو پیٚغەمبەرەکە نەیەت بۆیان یاخود بۆیان رانەگەیەنریٚی هەروەکو الله تعالی دەفەرمووی (وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا)[19]

ابن تیمیه دەفەرمووی :

(الْجُمْهُورِ مِنْ السَّلَفِ وَالْخَلَفِ : عَلَى أَنَّ مَا كَانُوا فِيهِ قَبْلَ مَجِيءِ الرَّسُولِ ، مِنْ الشِّرْكِ وَالْجَاهِلِيَّةِ : ﴿ كان ﴾ سَيِّئًا قَبِيحًا ، وَكَانَ شَرًّا ؛ لَكِنْ : لَا يَسْتَحِقُّونَ الْعَذَابَ إلَّا بَعْدَ مَجِيءِ الرَّسُولِ)سەیری ئەم عیبارەتە بکەن بەباشی شیٚخ ئەلیٚ جمهور لە خەلەف و لەسەلەف ئەو شتە و ئەو عقیدەی کە خەلکەتیٚدا بووە لەپیٚش هاتنی پیٚغەمبەر (صل الله علیه وسلم) لەشیرك و لەجاهیلەیەتدا (کان ﴿ سَيِّئًا قَبِيحًا)شتیٚکی زۆر خراپ بووە بەلام موستەحەقی عەزاب نەبوون ئەوانەی کەوا پیٚیان نەوتراوە إلا پیٚغەمبەرەکە بیٚت کە هات ئەوکاتە ئەبیٚت بەبەلگە بەسەریانەوە .)[20]

کەواتە وجودی شیرکەکە هەر هەبووە ناتوانیٚ بلیٚ ئەو قەومە موشریك نەبووە (وقال أيضا فهذا كله يبين قبح ما كانوا عليه قبل النهي)ئەمە ئەوە دەگەیەنیٚ کەوا پیٚش ئەوەی نەهییان لیٚ بکریٚی ئەوشیرك و شتە قەبیح بووە ئەم کارە و وتەیان شیرك بووە نابیٚ بوتریٚی شیرك نەبووە ئەو خەلکە موشریك نەبووە . کەواتە سەیری بکە جەهالەتی خەلکەکە نەبۆتە بیانوو بۆئەوەی بلیٚن خەلکەکە جەهالەتیان هەبوو بۆیە موشریك نەبوون ؟! نەخیٚر نەبۆتە بیانوو .

(وقال أيضا فلولا أن حسن التوحيد وعبادة الله وحده لا شريك له وقبح الشرك ثابت في نفس الأمر معلوم بالعقل لم يخاطبهم بهذا)ئەگەر وانەبووایە و تەوحید جوان نەبووایە وشیرك قەبیح نەبوایە مخاطەی نەئەکرد بەمە)[21]

---

[19]:سورة الإسراء اية :١٥

[20]:. مجموع الفتاوى" (٢٠/ ٣٧-٣٨(

[21]:. مجموع الفتاوى ملجدي ٦:.١١\٦٨٢...ص٣٧٢

شێخ دەفەرمووی: (فالأسماء تثبت قبل قيام الحجة) ناو موشریك پێش ناردنی ریساله دامەزراوە و هەیە لەکیتاب و لە سونەدا سەیر دەکەی ئەو خەلکە موشریکە بۆیە ئەو پێغەمبەرەی بۆ هاتووە (فَإِنَّهُ يُشْرِكُ بِرَبِّهِ وَيَعْدِلُ بِهِ وَيَجْعَلُ مَعَهُ آلِهَةً أُخْرَى وَيَجْعَلُ لَهُ أَنْدَادًا قَبْلَ الرَّسُولِ) پێش پێغەمبەرەکە شیرکیان کردوە وە ئەمەشیان لەسەر حیساب کراوە کەوا موشریکن بۆیە پێغەمبەرەکە هاتووە .)[٢٢]

کەواتە جەهالەتی ئەو خەلکە نەبێتە رێگر بۆ ئەوەی پێ بوترێی موشریك مادەم کەوتە شیرکەوە .

لێکۆلێنەوەیەك دەکەین لەسەر ئەوەی ئایا بەراستی ئەم علماء یانە وتویانە معین کافرناکەین هەتا بەیانی ریسالەیان بۆ نەکەکەین وە ئەم حالەتە چۆنبووە ئەگەر وتراوە .

ابن تيميه دەفەرمووی .: (فإن حال الكافر لا تخلو من أن يتصور الرسالة أولا فإن لم يتصورها فهو فى غفلة عنها وعدم إيمان بها كما قال (وَلَا تُطِعۡ مَنۡ أَغۡفَلۡنَا قَلۡبَهُۥ عَن ذِكۡرِنَا وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ وَكَانَ أَمۡرُهُۥ فُرُطٗا)[٢٣] **وقال** (فَٱنتَقَمۡنَا مِنۡهُمۡ فَأَغۡرَقۡنَٰهُمۡ فِي ٱلۡيَمِّ بِأَنَّهُمۡ كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِنَا وَكَانُواْ عَنۡهَا غَٰفِلِينَ)[٢٤] **لكن الغفلة المحضة لا تكون إلا لمن لم تبلغه الرسالة والكفر المعذب علية لا يكون الا بعد بلوغ الرسالة).**

ئێستا ئەم دێرە شی دەکەینەوە (والكفر المعذب علية لا يكون الا بعد بلوغ الرسالة)واتا حالی خەلکی ئەوەیە یان ئەوەتا پێغەمبەری بۆ هاتووە کە تێگەیشتووە یان تێ نەگەیشتووە (فإن لم يتصورها فهو فى غفلة عنها)ئەگەر پێغەمبەر بێتوو ئەو گوێی پێ نەدا ئەوە لەغەفەلتدایە (وَلَا تُطِعۡ مَنۡ أَغۡفَلۡنَا قَلۡبَهُۥ عَن ذِكۡرِنَا وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ وَكَانَ أَمۡرُهُۥ فُرُطٗا)[٢٥]

---

[٢٢].: مجموع الفتاوى ٢٠\٣٧-٣٨
[٢٣]:سورة الكهف اية :.٢٨
[٢٤]سورة الأعراف اية : ١٣٦
[٢٥]:سورة الكهف اية :.٢٨

ئەم ئایەتە لەسەر ئەوەیە کە نابێ گوێرایەڵی و بەقسەی ئەوانە بکەی کە خوا دڵی لە ئیمان غافل کردوون وە شوێن هەواڵی خۆیی کەوتوە (لكن الغفلة المحضة لا تكون إلا لمن لم تبلغه الرسالة)کەواتە ئەوەی یەکەم پێغەمبەرەکەی بۆ هاتووە و ئیعراضی کردووە , (الغفلة المحضة)وە ئەمەشیان واتا بێ ئاگایی تەواو ئەمشیان لە ڕێزی موسلمانان حیساب ناکرێی چونکە ریسالەی پێ نەگەیشتووە و لەغافلانیشدایە با بەدرۆشی نەخاتەوە مادەم ئەو کەسە جاهیلە بەدینەکە هەر موشریکە لەبەر ئەوەی (لم یعبدوا الله مخلصا له دین) .

بەلام لێرەدا شێخ دەڵێ (والكفر المعذب علية لا يكون الا بعد بلوغ الرسالة) ئەو کافربوونەی کەوا خوای گەورە عەزابی لەسەر دەدا إلا لەدوای تەبلیغ کردنی ریسالەکەیە (فكل مكذب لما جاءت به الرسل فهو كافر)هەرکەسێك درۆزن بێ و پێغەمبەرەکان بەدرۆ بخاتەوە یان ئەوەی کە هێناویەتی ئەوە کافرە .

(وليس كل كافر مكذبا)ئایا هەموو کافرێك درۆزنە و پێغەمبەران یاخود پێغەمبەرێك بە درۆ دەخەنەوە ؟! نەخێر (بل قد يكون مرتابا ان كان ناظرا فيه)جاری واهەیە ڕەیب و گومان و شکی هەیە بەدرۆیی ناخاتەوە بەلکو دەڵێ گومانم هەیە لەو شتە (أو معرضا عنه بعد أن لم يكن ناظرا فيه وقد يكون غافلا عنه لم يتصوره بحال)هەموو جۆرەکانی باسکرد یان ئەوەتا ئینکاری و عینادی دەکا بەدرۆی دەخاتەوە یاخود بەدرۆیی ناخاتەوە گومانی هەیە یاخود تێ نەگەیشتووە (لكن عقوبة هذا موقوفة على تبليغ المرسل اليه)ئەگەر غافل بوو تەصوری ریسالەی نەکردبوو وە ئەصلن هەر پێغەمبەری نەبینیوە و پێ نەگەیشتووە پەیامەکەی ئەم کابرایە حوکمی کافرە بەلام ئەڵێ (لكن عقوبة هذا موقوفة على تبليغ المرسل اليه)عقوبەتی ئەم کەسە لەسەر تەبلیغەکەیە ئەگەر تەبلیغ کرابوو عقوبە دەدەرێی ئەگەر تەبلیغ نەکرابوو عقوبە نادرێی نەوەکو کافر نەکرێی)[٢٦] .

[٢٦]: ص-٣٠٣-٣٠٤ - أرشيف ملتقى أهل الحديث - الإيمان حقيقته و نواقضه - المكتبة الشاملة الحديثة

پرسیارێکی گرینگ له شێخ ئیسلام ابن تیمیه کراوه سەبارەت به بابەتی کافر کردنی کەسانێك که موشریکن ئەگەر معذبن ئەگەر معذب نەبن با سەیری ئەم پرسیاره بکەین .!

(سئل الشيخ رحمه الله عن قوم داوموا على " الرياضة " مرة فرأوا أنهم قد تجوهروا فقالوا : لا نبالي الآن ما عملنا وإنما الأوامر والنواهي رسوم العوام ولو تجوهروا لسقطت عنهم وحاصل النبوة يرجع إلى الحكمة والمصلحة والمراد منها ضبط العوام ولسنا نحن من العوام فندخل في حجر التكليف لأنا قد تجوهرنا وعرفنا الحكمة فهل هذا القول كفر من قائل؟ أم يبدع من غير تكفير؟ وهل يصبر ذلك عمن في قلبه خضوع للبنبي صلى الله عليه وسلم)لێیان پرسیوه قەومێك لەصۆفیەتی و لەدەروێشاتیدان (الرياضة) بەمانای راهێنانه لەسەر نەفس ورۆحی على ئەساس ئەمانه قەومێك هەن کەوا بەم شێوەیه خۆیان راهێناوه وه وتویانه ئێمه پێگەیشتووین ئێمه گەیشتینه زانین و مەعریفەتی حەقمان بینی بەو مانایەی حیکمەتمان زانی پێویست ناکا عیبادەت بکەین و نوێژ و رۆژوو بگرین و ئەمانەیان راگرت تەکالیفەکانیان راگرت ئەوامیر و نەواهی بۆ عەوامه بۆ ئەویه عەوام رێك بخرێت ئێمه گەیشتووینەته حەقیقەت چ پێویست دەکا ئێمه ئەوشتانه بکەین . پرسیان لەشێخ ئایا ئەم کەلامه کوفره ؟! یاخود بیدعەیه ؟کامیانه .

وەلامی شێخ ئیسلام ابن تیمیه دەفەرمووی (لا ريب عند أهل العلم والإيمان أن هذا القول من أعظم الكفر وأغلظه وهو شر من قول اليهود والنصارى)ئەمه گەورەترین کوفره لەقەولی یەهود و نەصرا خراپترێکه .)[٢٧]

ئەم قەوله ئێستا بەبارێکیتردا بیبەینەوه هەموو عەلمانیەکان ناگرێتەوه .؟ چونکه دەلێن دین عیلاقه و پەیوەندی نێوان ئینسان و خوایه !پەیوەندی نیه بەژیانی رۆژانەمانەوه یاخود دەلێن لەدلتدا بەس بیناسه تەواو ئیتر هەروەکو لەپێشتردا باسمان کرد کەوا علمانی

[٢٧]:. مجموع الفتاوى ملجدي ٦:.١١\٤٠١....ص٢٢٠

جۆری هەیە جا حوکمی ئەم کەسانە چیە ؟ ئایا حوکمی ئیمانداریان بۆ دائەنرێی بەداخەوە وەکو زۆر کەس تێکەوتوە ئەلێ علمانی توند رەو میانرەو .
ئەمە شێخ ئیسلام پێیان ئەلێ ئەم وتەیان لە گەورەترین و توند ترین وناشرینترین کوفرە . تۆ دەبێ تا مردن خوا بپەرستی نابێ بلێ فەرمانەکانی خوای گەورەم لەسەر لاچوە ئیتر ئەگەر عیبادەت بێ یاخود ئەحاکم بێ
(والمقصود أن المتمسكين بجملة منسوخة فيها تبديل خير من هؤلاء الذين يزعمون سقوط الأمر والنهي عنهم بالكلية)ئەلێ بۆیە وتویەتی لە یەهود و نەصارا خراترە یەهود و نەصارا شەریعەتی منسوخیان هەیە گۆرانکاریشی تێدا کراوە بەو منسوخیەتیە و گۆرانکاریەی کردوویانە هێشتان ئەوان باشترن لەوەی بلێت من شەریعەتم لەسەر نیە بەومانایەی من نابێ یاسای خوا و شەریعەتی خوا لەسەرم بێ و جێ بەجێ بکەم خۆمان حوکمی خۆمان ئەکەین یاخود عیباداتمان لەسەر نەماوە (فإن هؤلاء خارجون في هذه الحال عن جميع الكتب والشرائع والملل)ئائەم گروپە لە هەموو شەریعەت و میتەکان چوونەتە دەرەوە (لا يلتزمون لله أمرا ولا نهيا بحال)نایەن ئەو ئەمر و نەهیانەی کەوا خوای گەورە دایی ناوە پێوەیە پابەند بن (بل هؤلاء شر من المشركين المستمسكين ببقايا من الملل)هەتا ئەمانە لە موشریکەکانی مەککە خراپترێکن چونکە موشریکەکانی مەککە (كمشركي العرب الذين كانوا مستمسكين ببقايا من دين إبراهيم عليه السلام) موشریکی عەرەب هەندێك دینی ئیبراهیم مابوو لەناو مەککەدا ئەیانبرد بەرێوە لەوانە حەج لەوانە صەدەقە لەوانە رۆژوو ئەمانە هەبوو ئەیانکرد کەچی ئەوان ئەلێن ئەوەش ناکەین ! کەواتە ئەوکەسەی بلێ تەکالیف هەلدەگیرێی ئەوە لەیەهود و نەصارا کافرترە ئەوە تەکفیر کراوە لەلای ئەو علماء یانەوە .
(فمن كان من قوله هو أنه أو طائفة غيره قد خرجت عن كل أمر ونهي بحيث لا يجب عليها شيء ولا يحرم عليها شيء فهؤلاء أكفر أهل الأرض)هەرکەسێك و هەر گروپێك بلێ ئەمر و نەهی خوام لەسەر نەماوە و نیە وە جێ بەجێ ناکەم من گەیشتوومەتە حەقیقەت ئەوە

لەکافرترینی ئەهلی سەر زەوییە (وهم من جنس فرعون وذويه)ئەوە لەجنسی فیرعەون ئەوانەدایە کە وتی من خوام گەیشتە ئەو قەناعەتەی کەوا عیبادەتی کەس نەکا بەس خۆیی .

شێخ ئیسلام دەفەرمووی :. (وكثير من الناس قد ينشأ في الأمكنة والأزمنة الذي يندرس فيها كثير من علوم النبوات، حتى لا يبقى من يبلغ ما بعث الله به رسوله من الكتاب والحكمة، فلا يعلم كثيراً مما يبعث الله به رسوله ولا يكون هناك من يبلغه ذلك، ومثل هذا لا يكفر)ئاگاداری ئەم عیباراتە بە . ئەڵێ زۆر کەس هەیە کە پێ نەگەیشتووە نازانێ ئاڵەم زۆرە کەسانەش (ومثل هذا لا يكفر)ئەم جۆرە کەسانە کافر نیە جوان سەیری عیبارەتەکە بکە مەبەستی لەکافر نیە چیە لەکاتێکدا کە بۆیی باس کردی ئەمە ئە کافرترینی ئەهلی زەوییە (فقد تبين أن هذا القول كافر ولكن تكفير قائله لايحكم به حتى قد بلغه من العلم ما تقوم به عليه الحجة التي يكفر تاركها)زانیمان ئەم قەولە کوفرە بەس کابرای پێ کافر نابێ هەتا ئیقامە حوجەی لەسەر نەکرێی (ودلائل فساد هذا القول كثيرة في الكتاب والسنة واتفاق سلف الأمة وأئمتها ومشائخها)خۆئەم قسەیە فسادەکەی زۆر زۆر ظاهیرە کە بلێ ئێمە هیچمان لەسەر نیە ئەمە هەر پێویست ناکا رەدبدرێتەوە دەلیلی زۆری لەسەرە (لا يحتاج إلى بسطها بل قد علم بالاضطرار من دين الإسلام: أن الأمر والنهي ثابت في حق العباد إلى الموت)هەمووومان ئەزانین ئەمر و نەهلی لە ئەمریی ئێمەدا هەتاوەکو مردنە هەتاوەکو مردن لەسەرماندا لاناچێ (وَٱعۡبُدۡ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأۡتِيَكَ ٱلۡيَقِينُ)[28] کەواتە ئەم قەولە کوفرە یاخود کوفر نیە !؟ وە کابراشی پێ کافر دەبێ یاخود نا ؟! لێرەدا کە دەڵێ کافری ناکەین بزانین مەبەستەکەی چیە :.

(وأما قول القائل: هل يصدر ذلك عمن في قلبه خضوع للنبي، صلى الله عليه وسلم،؟)ئەم قسەیە لە دلێك دەرناچێ کەوا خضوعی هەبێ بۆ پێغەمبەر (صل الله عليه وسلم)ملکەچی تێدا بێ بۆ پێغەمبەر (صل الله عليه وسلم) بەمانای بەقسەکردن و گوێرایەلی ؟!

---

[28]:سورة الحجر اية : ٩٩

(فيقال: هذا لا يصدر عمن هو مقر بالنبوات مطلقاً.)نەك هەر بەپێغەمبەر (صل الله عليه وسلم) بەلكو بەهەموو پێغەمبەران ئەو كەسەی كە مقیر بێ ئەم قسە لەو كەسە دەرناچێ (بل قائل ذلك كافر بجميع الأنبياء والمرسلين) ئەلێ قائيلی ئەم كەسە كافرە بەهەموو پێغەمبەران تەنها پێغەمبەر محمدنا (عليهم الصلاة والسلام) چونكە ئیشی پێغەمبەران ئەمر و نەهی بووە (لأنهم جميعاً أتوا بالأمر والنهي للعباد إلى حين الموت)هەموويان بۆ ئەمر و نەهی هاتوون بۆ عيبادەت كردن هەتاوەكو مردن (بل لا يصدر هذا القول ممن في قلبه خضوع لله وإقرار بأنه إله العالم) لەدەمی كەسێك نايەتە دەرەوە كەوا لەدلی ئيمان هەبێ بەوەی كە الله خوای عالمە (فإن هذا الإقرار يستلزم)ئەو ئيقرارەی تۆ دەيكەيت كە الله خوای تۆيە ئەوە دەگەيەنی (أن يكون الإنسان عبداً لله خاضعاً له) ئەبێ ملكەچی خوا بی (ومن سوغ الإنسان أن يفعل ما يشاء من غير تعبد بعبادة الله) هەركەسێك برەخسێنی و بۆيی جائيز بكا كە عيبادەتی غەيری خوای گەورە بكا .(فقد أنكر أن يكون الله إلهه) ئينكاری ئەوەی كرد كەوا الله خوای ئەو بێ چونكە تۆ شيركت كرد .)[29]

ليكدانەوە وشەكانی شێخ ئيسلام :

(انظر -رحمك الله- إلى هذه الفتوى فإنه قرر في أولها أنهم أكفر أهل الأرض)نەيوت ئەمانە لەكافرترينی ئەهلی زەوين ئەوەی كە ئەم قسەيە بكات (وأكفر من اليهود والنصارى وأنهم أخبث من المشركين)هەتا لەموشريكەكانی مەككەش خراپترن (ثم ينفي الكفر عنهم بعد ذلك) بەلام دوايش دەلێ ئەمە كافر نابێ تا ئيقامە حوجەی لەسەر نەكرێ ! ئائەم عيبارەتەيە بۆتە ئيشكال و كێشە لەلای زۆربەی ئەوانەی كە دەلێن ابن تيمية كافری كافر نەكرد من چۆن ئێستا موسلمانێك كافر بكەم ! (لقلة العلم وغلبة الجهل وهذا هو الكفر المعذب عليه)سركە ئەوەيە كە ئەم كوفرە معذب عليه نەك كوفر كافر بوون ئەو كوفرەيە كە خوای گەورە عەزابی نادا لەسەری ,كەواتە كوفر بووە دوو بەشەوە واتا ئێمە بەو كەسە ئەلێن كافرە بەس ئەگەر نەزانێ عەزاب نادرێ بەلام ئەگەر زانی ئەوە عەزابيش

[29]: :. مجموع الفتاوى ملجدي ٦:.ص٢٢٦

ئەدرێی . کەواتە کاتێك نەڤ کوفر دەکا شێخ ئیسلام یاخود کاتێك شێخ محمدی کوری عبدالوهاب دەلێ ئەوەی کەوا بەدەوییی دەپەرستێ یاخود عبدالقادر دەپەرستێ من کافری ناکەم مەبەستی کافری ناکەم ئەوە نیە کەوا ئەم کەسە کافر نیە بەلکو ئەلێ من نالێم ئەو کەسە کافرێکە کەوا کوفری معذب علیه لەسەرە یانی بەو کوفرەی خوای گەورە عەزابی نادا چونکە نەیزانیوە کەواتە کافرێکە کە خوای گەورە عەزابی نادا هەتاوەکو ئیقامە حوجەی لەسەر نەکرێی . بەو مانایەی ئەگەر بەم شێوەیە برواتە بۆ قیامەت خوای تعالی ئیمتحانی دەکا عەزابی نادا چونکە خوای گەورە حیکمەتی وایە هیچ کەسێك سزا نادا هەتا پەیامەکەی پێ نەگا هەروەکو دەفەرمووی (وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا)[30] بەلام کەسەکە کافرە ئەحکامی لەسەر جێ بەجێ دەبێ , ئەم جۆرە کەسە ئێمە ناتوانین دوعای بۆ بکەین ناتوانین صەدەقەی بۆبکەین ناتوانین داوای لێخۆشبوونی بۆ بکەین سەیرکەن خوای تعالی چی دەفەرمووی لە دوعا لێخۆشبوونەکاندا لە قورئاندا (رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ)[31] ئەی ئەوەی کەوا بەئیمان نەرۆیشت خۆ ئەم کەسە بەئیمان پێش ئێمە نەکەوتوە نابێت دوعای بۆ بکەین مەرجی دوعا کردن بۆی ئیمانە . بۆیە دەلێ (وهذا هو الكفر المعذب عليه، ثم يثبت بعد هذا أنهم كفار بجميع الكتب والرسل وكفار بإلهية الله وهذا هو الكفر قبل الخبر وقيام الحجة.)دوایش دەلێ ئەمانە کافرن بەهەموو پێغەمبەران(عليهم الصلاة والسلام)بە هەموو کتێب مەبەستی ئەم کافرەیە کەوا کەسەکە نازانێ بەلام کوفری کردوە وە کەسەکە کافرە بەلام تەعزیب نادرێی لەسەریی.)[32]

---

[30] :سورة الإسراء اية :١٥

[31] :سورة الحشر اية : ١٠

[32] : ص٢٨٣ - كتاب العذر بالجهل تحت المجهر الشرعي - المبحث الرابع تعريف الكفر الذي ينفيه هؤلاء الأئمة - المكتبة الشاملة الحديثة

شوبهەیەك دەهێنین:

بەداخەوە ئێستا كەسانێك پەیابوون ئەڵێن باو باپیرانی خۆیان كافر دەكەن بەم كەسانە دەڵێن كەوا ئەهلی تەوحیدن و ئینسانەكان بەكوفرەكانیان كافر دەكەن هەروەكو باسمان كرد!

وەلامەكەی :

باو باپیرانمان كەسانێك بوون یان موحید بوون یاخود موشریك بوونە ئەگەر موحید بوون كێ ئەتوانی موحید كافر بكا !؟ ئەوە ئیفترایە .

ئەگەر موشریكیش بوون كێ ئەتوانی بە موشریك بلێ موحیدە !؟ ئەوە جێگای ئیتسفهامە تۆچۆن بەموشریكێك ئەلێ موسلمان ! كە موشریك بوو موشریكە ئینجا ئەم كەسە یان زانیویەتی یاخود نەیزانیوە لەدوای ئەم روونكردەوەی پێشوتردا تێگەیشتن لەم بابەتە زۆر ئاسانە .

بەكورتیەكەی باس دەكەین :.

هەركەسێك دینی تەوحیدی نەبێ موشریكە بەلام ئەم موشریكە لەسەر دوو حالەتە :.

١-یان زانیویەتی كەوا ئەمە شیركە . ٢-یاخود نەیزانیوە كەوا ئەمە شیركە .

ئەوان دێن كێشەكەیان لەوەدایە ئەو خەلكە نەیزانیوە تۆچۆن بۆ جەهەنەمی ئەبەیی ! وە ئێمەش دەلێن ئێمە نالێن جەهەنەمین كە موشریك بوو إلزامی ئەوە ناكەین بلێن إلا ئەبێ ئەو كەسە بچێتە جەهەنەمەوە یان ئەو كەسە نەیزانیوە كەمادەم نەیزانیوە خوای گەورە دەفەرمووی (وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا)[٣٣] وە ئەم ناروونی و ئیشكالەیان بۆ روون بكەنەوە با وا تێ نەگەن كەتۆ وتت كەسەكە موشریكە . لەبەر ئەوەی موشریك لەلای ئەو یەكەسەر بۆ ئاگرە موشریك یەكسەر بۆ ئاگر نیە موشریك هەیە عەزاب ئەدرێی وە

[٣٣]:سورة الإسراء اية :١٥

موشريك هەيە عەزاب نادرێی هەروەکو قەولی شێخ ئیسلام ابن تیمیه مان هێنا کە دەفەرمووی (الکفر المعذب علیه لایکون کما بلوغ رسالة).

وەلامدانەوەی گومانەکان

شێخ (عەلی خضیري) لە شەرحی کشف الشبهات دا وەلامی چەند گومانێك دەداتەوە لەسەر تەکفیری معین بەتایبەتی لەوەلامی ئەوەی ئایا إبن تیمیه تەکفیری معینی کردوە یاخود نەیکردوە .

یەکەم:.

(الشبهات التي في کتاب مفید المستفید في کفر تارك التوحید للشیخ محمد بن عبدالوهاب والرد علیها) ئەم کیتابی (مفید المستفید فی کفر تارك التوحید)یەکێکە لە کیتابەکانی شێخ محمدی کوری عبدالوهاب کە پێویستە بخوێنرێیی بەراستی زۆر لەقوتابیانی عیلم بێ ئاگاییە لەم ریسالەیە کە لەم ریسالەدا زۆر بەئاشکرایی باسی ئەوە دەکا کەوا ئەگەر کەسێك تەرکی تەوحیدی کرد بەتەئەکید ئەو کەسە کافرە .

تەوحیدیش وەکو ئاشکرایە :بریتیە لە یەکخوا پەرستی چ لە ربوبیەتیدا وە چ لەالالوهیەتیدا وە چ لە ئەسماء وصیفاتیدا .

ئەوانەی کەوا پەیوەستە بەوکەسەی کەوا ئەو تەوحیدە تەرك بکا ئەو تەوحیدە ظاهیرەیە کەوا ئەگەر مخالەفەی بکا . واتا تەوحید کە بەرامبەرەکەی کە شیرکە ئەگەر هەر شیرکێك کرا شیرکەکە ظاهیر بوو ئەوکەسە لێ قبول ناکرێی لەلای خوای تعالی جا ئەگەر بزانی یاخود نەزانی چونکە ئەم کەسە بەهیچ جۆرێك لەناو دائیرەی تەوحیدا نەمایتەوە .

کەسێك کە شیرکێکی ظاهیر بکا پێ دەوترێی موحید ؟ نەخێر پێناسە ناکرێی بە موحید کەواتە ئەمە موشریکە .

بۆیە لەم ریسالەیەدا کە نوسیویەتی بۆ ئەهلی زەمانی خۆیدا بلاوی کردۆتەوە ئەفەرمووی : کافرە ئەوکەسەی کەوا عیبادەتەکان بۆ غەیری خوا بگەرێنێتەوە مخالەفەی تەوحیدی ظاهیربکا واتا شیرکی ظاهیری هەبێ .

(والرد عليها ومن الشبهات التي كشفها المصنف وفندها)واتا شێخ محمدی کوری عبدالوهاب یەك لەو شوبهاتانەی کەوا لەم کیتابەدا باسی دەکا کەوا موشریکەکان دەلێن وە گەر ئێمە سەیر بکەین زۆربەی کەسانی ئێستاش هەر ئەمە دەلێن بەتایبەتی ئەوانەی کەوا خۆیان بەسەلەفی دەزانن کاتێ خۆی ئەوانەی کەوا رەدیان لە شێخ محمدی کوری عبدالوهاب ئەدایەوە هەرچەند زۆر کەیفیان بە ابن تیمیە نەدەهات ئەگەران بەدوای کیتابەکانی ابن تیمیە تاوەکو بزانن و شتێکی تێدا بدۆزنەوە کە بۆخۆیان چۆن لێ تێگەیشتوون بچن و نیشانی بدەن و بلێن ئەوەتا ابن تیمیە کەتۆ دەلێ درێژکراوەی عقیدەی ابن تیمیەم ئەوەتا خۆ ئەو وا نالێ ! ئەهاتن بەوە دەیان ویست رای بوەستێنن ئەیانوت مورشریکەکان (قولهم): (إن ابن التيمية لا يكفر المعين) ابن تیمیە تەکفیری معین ناکا واتا بە عموم تەکفیر دەکا بەلام کەسی دەست نیشانکراو تعین ناکا بۆ ئەوەی پێ بوترێی کافر ! ئەمە یەکێك بوو لە شوبهاتەکان ئێستاش ئەم شوبهاتانە هەیە .

(ولذا قال المصنف (وأنا أذكر لفظه(أي ابن التيمية)الذي احتجوا به على زيغهم ثم ذكره فقال)ئەم کەلامە کەلەلای ابن تیمیە وە هاتوە بزانین چیە (قال ابن التيمية :أنا أعظم الناس نهيا أن ينسب معين إلي تكفير أو تبديع أو تفسيق أو معصية) ئەمە ئەهێنن و ئەلێن ابن تیمیە وتویەتی من لە هەموو کەسێك زیاتر خەلکی نەهی دەکەم لەوەی کەوا کەسێکی دیاری کراو بدرێتە پال ئەوەی کەوا کافر بکرێی یان تبدیع بکرێی یان تفسیق بکرێی یاخود بدرێتە پال معصیتەوە و بوترێی ئەو کەسە فاسقە بەو معصیەتەوە (إلا إذا علم أنه

قد قامت عليه الحجة الرسالية التي من خالفها كان كافرا تارة وفاسقا اخرى وعاصيا أخرى انتهت كلام ابن التيمية)ئەلێ إلا مەگەر زانرا کەوا ئەم کەسە حوجەی ریسالەی لەسەر ئیقامە کراوە وە ئەم کەسە پێی ناسێنراوە وە ئەم کەسە لەجەهالەتدا نەماوە مەگەر ئەو کەسە مخالەفەی بکا ئەوکاتە ئەبێ بەکافر ئەگەر شتێکی هێنا کەپێ کافربێ یان ئەبێ بەفاسق ئەگەر شتێکی هێنا کە پێ فاسق بێ یان ئەبێ بەعاصی .

نەصی عیبارەتەکە ئاوایە بەلام ئەوان هاتوون کەلامی ابن تیمیەیان پچراندوە هەر ئەوەندەیان هێناوە (قال ابن التيمية :أنا أعظم الناس نهيا أن ينسب معين إلي تكفير) یانی بەهیچ شێوەیەك ئەو کەسی دەست نیشانکراو تەکفیر ناکا !

(هذه هي الشبهة التي تمسكوا بها وبنوا عليها أن إبن التيمية لايكفر المعين) ئەمە ئەو شوبهەیە کەوا دەلێن إبن تیمیە کەسێکی دەست نیشانکراو کافر ناکا (وأخذوا صدر كلامه (أنا أعظم الناس نهيا أن ينسب معين إلي تكفير)وتركوا ما بعدها)هەرئەوەندە هەروەکو لە پێشتر باسمان کرد کەوا کەلامی شێخ محمدی کوری عبدالوهاب ئەهێنن کەوا وتویەتی ئەگەرکەسێك کە بکەوێتە کوفرەوە ئێمە کافری ناکەین هەر ئەمەندە بەلام شێخ دەفەرمووی ئەمە لەمەسائیلە خفیەکاندایە نەك مەسائیلە ظاهیریەکاندا کەچی ئەوە دەپچرێنن و ئەوە ناهێنن .

شێخ (عەلی)دەفەرمووی (وهذه الشبه موجودة في وقتنا الحاضر)ئەم شوبهەیە ئەمرۆ لە کاتی ئێمەشدا هەیە (فيوجد من يمنع عن تكفير المعين وإنما يكفر النوع ويقول إن هذه هو قول إبن التيمية)ئەلێ کاکە ئێمە ئەبێ جۆرەکە کافر بکەین نەك کەسەکە واتا دەبێ بلێن کەسێك کە هاواری کردە غەیری خوا بلێن ئەوە شیرکە بەس کەسەکە کە هاواری کردوە موشریك نیە ! ئەمرۆ ئەمە زۆرە لەناو خەلکیدا .

شێخ (عەلی)دەڵێ (أما كشف المصنف لهذه الشبهة فقال ما ملخصه:)ڕەدی ئەم شوبهانەی داوەتەوە بەم خالانە :

١-(إن كلام ابن التيمية قبل أن تبلغه الحجة لقوله(إلا إذا علم أنه قد قامت عليه الحجة الرسالية التي من خالفها كان كافرا تارة) كەلامی شێخ پێش ئەوەی كەوا كەسەكە حوجەی لەسەر قیام بێ واتا پێ بوترێی و پێ بناسێنرێی .ئەمەش زۆر جار باسی ئەوەمان كردوە وتومانە بابەتی ئیقامە حوجە لەسەر كەسانێك كەوا نەزانن بۆ تەعزیب دانیانە لە كوفرە ظاهیریەكان واتا معذبیش دەبن لەسەری ئەمە پێش ئەوە هەر موشریك و كافرن بەلام معذب نابن .

٢-(رد المصنف الثاني: أن كلام ابن التيمية السابق في المسائل الخفية)ئەوەیە كەوا لەمەسئەلە خەفیەكاندایە (وليس في المسائل الظاهرة التي يعلمها الخاصة والعامة المسلمين)كە هەموو كەسێك لەوەی تایبەت بێ و لەوەی عەوامی خەلكی بێ واتا ئەهلی عیلم بێ یان عەوامی خەلك بێ ئەیزانن كەوا ئەمە كوفرە (ثم ذكرنصا لابن التيمية مأخوذ من كتابه (نقض المنطق)ذكر فيه مثالا على ذلك فى ردة أحد المتكلمين وذكر اسمه لما صنف في دين المشركين, ووجد الدلالة أنه لم يقل حتى تقام عليه الحجة, بل لا يتصور ذلك لأنه مات قبل عصر ابن التيمية)لێرەدا لە كیتابی (نقض المنطق) شێخ الاسلام ابن تیمیە نمونەیەك ئەهێنێتەوە كەئەڵێ شێخ (عەلی) دەربارەی كافركردنی یەكێك لە موتكەلیمەكان[٣٤] باسی رازی دەكا كەوا لەوێدا كافری كردوە وە نالێت (حتى تقام عليه الحجة)چونكە ئەو لەپێش ابن تیمیەوە بووە مردووە ئیقامە حوجەی چی لەسەر بكا كەسێك كە لەپێش ئەودا مردوە وە تەكفیریشی كردوە .

٣-(الرد الثالث ذكر نصوصا لابن التيمية تدل على أنه يكفر المعين)یانی شێخ محمدی كوری عبدالوهاب لەو كیتابەدا باسی ئەوەی كردوە ابن تیمیە بەڵێ لەكیتابەكانیدا وارید بووە معینی تەكفیر كردوە (مثل تكفير فيمن غلا في علي بن طالب) وتویەتی هەركەسێك غلوی

[34] ئەوانن كەوا خۆیان بە عیلمی كەلامەوە سەرقاڵ كردوە :

هەبێ لە عەلی کوری ئەبی طالب ئەو کەسەی بە معین کافر کردووە (أو الصالحين أوالمسيح عليه السلام)یان لە پیاو چاکان یان لە عیسا (عليه السلام) (وجه دلالة على التعين قوله يستتاب)بۆیە ئەزانین کەوا معینی کافر کردوە وتویەتی ئەوکەسەی ئاوەها بکا و هاواری ئیمامی عەلی بکا یان هەر صالحێك لە صالحين یاخود پێغەمبەر عیسا(عليه السلام) ئەلی يستتاب واتا تەوبەی لێ داوا دەکرێی ! کەواتە بۆ تەوبەی لێ داوا دەکرێی ئەگەر نەکەوتبێتە کوفرەوە ؟!

کێ داوای تەوبەی لێ دەکرێی و پێ بوترێی وەرە تەوبە بکە ؟! ئەوەی کەوا کافر بووە .

(ولا يقال يستتاب إلا المعين) وە معین و دەست نیشانکراو نەبێ پێ ناوترێی تەوبە بکە تەوبە بکە فلان کەس . فلان کەس دەست نیشانکراوە کە تەوبەی لێ داوا دەکرێی (وما ذكر من قتال المرتدين وتكفيرهم , وهم معينون, ومن تكفير ابن سيناء وهو معين)یان مورتەدەکان کە تەکفیرکراون ئەمانە معینن یاخود تەکفیری ابن سینای کردوە کە ئەمەش معینە (ومن تكفير رازى وهو معين) تەکفیری رازی کردوە ئەوەش موعینە .

دووەم :.

شێخ (عەلی) دەلێ :

(**الشبهات** التي في كتاب الانتصار لحزب الله والرد على المجادل عن المشركين للشيخ عبد الله بن عبد الرحمن ابا بطين و من الشبهات) هاتوە شێخ هاتووە کیتابی الانتصار لحزب الله والرد على المجادل عن المشركين هێناوە ئەمە ناوی کیتێبەکەیە ئەم کیتابە هی شێخ عبدالله کوری عبدالرحمن ی ابا بطين کەوا موفتی دیاری نجدی بووە لەدوای شێخ محمدی کوری عبدالوهاب وە لەزەمانی شێخ محمدی کوری عبدالوهاب دا ئەم پیاوە تەمەنی کەم بووە دوای وەفاتی عیلمێکی زۆری وەرگرتوە لەداهاتوودا بوە بەموفتی دیاری نجدی .

شێخ ابا بطين چەند شوبهەیەکی هێناوە :

★یەکەم :

شێخ (ابا بطين) دەلێ : (قول بعضهم إن ابن تيمية أحيانا يذكر كلاما وحكايات تدل على أن دعاء الأموات ليس شركا ثم ذكر بعضها)   هەندێك دێن ئەلێن ابن التيميە جارو بار باسی ئەوەی کردوە کەوا حیکایەتێك نەقل دەکا کە دوعای مردووان شیرك نیە دواتر هەندێك باسی دەکا .

★دووەم:

شێخ(ابا بطين) دەلێ : (قالوا إن ابن تيمية في اقتضاء الصراط ذكر أن المتأول في الشرك والكفر والجاهل والمخطئ والمقلد مغفور له ما ارتكبوه من الشرك والكفر) گوایە ابن تیمیە وتویەتی لەکیتابی اقتضاء الصراط المستقيم ئەوکەسەی کە بە تەئویل شیرك بکا یاخود کوفر بکا یان جەهلی هەبێ والمخطئ والمقلدبێ خوا لێ خۆش دەبێ .

وەلامەکەی :

شێخ (ابا بطين)دەلێ : (**ورد عليهم** بأن ابن تيمية قال ذلك في سياق بعض البدع ولم يقله في الشرك ولا الكفر)ئەلێ ابن التیمیە لە بابەتی هەندێك بیدعەدا وای وتوە نەك لەمەسەلەی شیرك و کوفردا (ثم ذكر سياق كلام ابن تيمية بنصه ، اهـ ملخصا).

شێخ (عەلی)دەلێ : (وفي وقتنا الحاضر من يردد هذه الشبهة بأن ابن تيمية يعذر بالجهل في الشرك الأكبر)لەکاتی ئێمەدا گوێمان لێ دەبێ لەزۆربەی ئەوانەی کەوا خۆیان بە سەلەفی ئەزانن ئەلێن ابن تیمیە وتویەتی کەسێك ئەگەر شیرکی أکبریشی هەبێ بەو جەهلە معذورە (ويستدل بكلام لابن تيمية قاله في سياق البدع أو المسائل الخفية كبدع المرجئة أو الخوارج والاشاعرة ونحوهم ، ثم ينزل ذلك على من فعل الشرك الأكبر)ئەمە دائەبزانین بەسەر ئەوە کەسەی کەوا شیرکی أکبر بکا ئەلێن ابن تیمیە مەبەستی لەوە بووە ! تەبعەن ابن تیمیە مەبەستی لەوشتانە نەبووە لەشیرکی خەففیی بووە یاخود لەوبیدعانەبووە .

★سێ یەم :.

شێخ (ابا بطين)دەڵێ: (قولهم إن ابن تيمية يعذر بالجهل في الشرك الأكبر ، وسبق أن تكلم عن ذلك لكن أعاده نظرا لأهميته)ئەڵێن ابن تیمیە شیرکی گەورەی بە عوزر داناوە ئەگەر کەسەکە جەهلی هەبووبێ لەئێستاو داهاتووش ئەم شوبهەیە باسکراوە وە دووجار لەم کیتابەدا شێخ (عەلی)باسی کردوە ئەم شوبهەیە ئەمەش دەلالەت لە گرینگی ئەم بابەتەدەدا (أعاده نظرا لأهميته وكثرة الاشتباه في هذا)تەبعەن لەئێستادا زۆربەی ئەوانەی ئەم شوبهەیە بەریوە دەبن و دەیگرن بەدەستەوە ئەوانەن کەوا خۆیان بەسەلەفی دەزانن کاتی خۆی ئەوانەی کەوا دوعاکردن و پارانەوە لە مردووانیان پێ جائیز بووە کەلامی ابن تیمیە یان هێناوە نەکوە خۆشیان لە ابن تیمیە بێ بەلکو ویستوویانە رەدی ئیمە بدەنەوە بە قسەی خۆمان وەکو ئەوەی دەڵێ ئەوە لەخۆتانە رەدیشتان لێ ئەدەینەوە.

وەلامەکەی :

شێخ (ابا بطين)دەڵێ : (لكن هنا توسع وذكر أمثلة أخرى تدل على أنه لا يعذر ولا يقيده بالجهل) نەخێر لێرەدا وتویەتی عوزر نیە لە جەهلدا وەتقید نەکراوە بەوە (وجعل ذلك في فصل مستقل هو الفصل الخامس وهو أطول فصل ذكره) لەوکیتابەدا باسمان کرد درێژترین فصل تیدا قسەی کردوە (ثم ختم المصنف الكتاب بذكر المنع من التقليد في التوحيد وأصول الدين والأدلة في ذلك)دواتر کۆتایی کیتێبەکەی بەوە هێناوە کە لەمەسەلەی تەوحید دا نابێ ئێمە تەقلید بکەین مقلید و چاولێکەر خوا لێ قبول ناکا لەمەسەلەی تەوحید دا و ئیماندا, ئیمان دەبێ هەرکەس ئیعتقادی خۆیی هەبێ نابێ لەبەر ئەوەی فلان وایی وت منیش وا دەڵێم .

سێ یەم :.

شێخ (عەلی) دەلی :

وەلام دانەوەی شێخ عبدالطیف کوری عبدالرحمن لەکیتابی (منهاج التأسیس والتقدیس في کشف شبهات داود بن جرجیس) ئەم کیتابە لەبەر چاوان نیە زۆربەی زۆری خەلك نەیبیستووە .

داودی کوری جرجیس کەسێکی عێراقی بوو لەزەمانی شێخ محمدی کوری عبدالوهاب ئەهات کیتابێکی دانا ناوی (صلح الإخوان) لەوکیتابەدا (ذکر فیه من الشبهات أن ابن تیمیة وابن القیم یعذران من ینادي أهل القبور ویستغیث بهم یعذرانه بالجهل أو التقلید أو الاجتهاد) لەوکیتابەدا زۆر شتی هێناوە کە إبن تیمیه و إبن القیم وتوبێتیان کەسێك جاهیل بێ ئەوا معذورە ئەگەر نەزانێ لە مەسەلەی شیرك و تەوحیدەوە لێ ناگیریی !

(فذکر داود بن جرجیس في الباب الأول خمسین موضعا في عدم تکفیر من استغاث ودعاء غیر الله)لە پەنجا شوێن لەکیتابەکەیدا باسی ئەوە کردوە کەوا هەرکەسێك هاوار کاتە غەیری خوا ئەو کەسە کافر نابێ !

وەلامەکەی :

شێخ(عبدالطیف)دەلی : (وخلاصة رد الشیخ عبد اللطیف علی هذه النقولات)خولاصەی رەدەکەی شێخ ئەمانەیە:

١-(. أن غالبها حرفه هذا العراقي)زۆر بەی قسەکان کەوا هێناویەتی لە ابن تیمیه و ابن القیم تەحریف و دەستکاری کردوە تەصەروفی بەزیادە و نەقص کردوە ئەمەش حالەتی ئەهلی بیدەعە بەبەردەوام ئەهلی بیدەع کەلام ئەپچرێنن وەکو خۆیی نایهێنن .

٢-(. التعسف في حمله علی دعواه)زۆر خۆیی ماندوو کردوە لەوەی کەوا بەزۆر ئەو قسەیە بخاتە سەرمەبەستەکەی خۆیی کەچی وتەکانی ابن تیمیه و ابن القیم ئەوە ناگەیەنی کەچی ئەو هاتووە بەزۆر دەیخاتە سەر مەبەستەکەی خۆیی .

٣-(وبعضها لم يفهم مراد ابن تيمية)وه زۆرێك لەو وتانەی كەوا هی ابن تيميه هێناويەتی تێ نەگەيشتووه مەبەستی چيه ابن تيميه كەچی داود هاتووه بە مەبەستی خۆيی وتويەتی كەوا ئەوهايه و بەم شيوەيەيه .

٤-(. وهو أهم الردود)گرينگترين رەدانەوەكانە كە ئەمەيە (أن كلام ابن تيمية في العذر إذا عذر هو في المسائل الاجتهادية أو مسائل البدع وليس في أصول الدين)كەلامی ابن تيميه هاتووه لەمەسەلەی عوزردا كەداويەتی لەمەسەلە ئيجتهاديەكاندايە و لەمەسەلە بيدعەكاندايه نەك لەمەسەلەی ئصولی دين (والتي من أهمها التوحيد فان ابن تيمية لا يعذر بالجهل به ، واستغرق رد المصنف على الشبهات من ص ٩٥ ، إلى ص ٣٢٠) له نێوان لاپەرە ٩٥تا ٣٢٠ رەدی ئەوەی داوەتەوە كەوا ابن تيميه عوزری دابێتە جاهيل شيخ عبدالطيف ئەوەندە لەسەريی رۆيشتوە كەوا ابن تيميه لەمەسەلەی تەوحيدا عوزر نادا بەكەس .

شێخ(عبدالطيف)دەلێ : (القسم الثاني من الكتاب رد على خمسين دليلا في جواز دعاء الصالحين والاستغاثة بهم وطلب الحوائج منهم على أنهم واسطة) بەشی دووەمی كيتابەكە رەددانەوەيە لەسەر پەنجا دەليل لەسەر دروستيەتی پارانەوە لەپياوچاكان و هانابردن بۆيان داوای ئيشەكانی خۆتيان لابكەی چونكە ئەوان واستەن (فذكر داود بن جرجيس أمورا يظنها أدلة على جواز الشرك الأكبر ؟)داودی كوری جەرجيس لەكيتابەكەيدا چەند شتێكی باسكردوە كەوا ئەزانێ كەوا دەليلە لەسەر جائيزيەتی شيركی أكبر ؟!

وەلامەكەی :

شێخ(عبدالطيف)دەلێ : (فرد عليه المصنف الشيخ عبد اللطيف ، ابتداء من ص ٣٢١ إلى ص ٣٩٥) رەدی داوەتەوە لە كيتابەكەيدا لەم مەصافەيەدا كەهاتووە (رد على أحد عشر دليلا فقط ، إلا أن المصنف الشيخ عبد اللطيف وافته المنية) لەم ٥٠ دەليلە ١١ی وەلامداوەتەوە بەلام وەفاتی كرد پێش ئەوەی كيتابەكەی تەواو بێ شێخ عبدالطيف كوری عبدالرحمن ال

الشيخ ئەویش لەنەوەی شێخ محمدی کوری عبدالوهابە بەلام ئەم کیتابە شێخ محمود شکری الالوسی تەواوی کرد ناوی نا (فتح المنان في الرد على صلح الإخوان) ئەم کیتابەی تەواو کرد و هەموو بەلگەکانیتری پوچەل کردەوە .

(وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين)